

Nieuws uit

D'n Nieuwe Hof

Munt

**Natuurwerkgroep Waalre
zorgt voor revolutie in
handmatig heidebeheer**

De koperwiek

De Heggenmus

De Vliegenzwam

De Kauw, een sociale vogel

**De waterhuishouding in het
Leenderbos**

Winter 2020-2021

IVN instituut voor natuureducatie en duurzaamheid is een organisatie van vrijwilligers en beroepskrachten die streeft naar meer natuur en een duurzame samenleving.

Lidmaatschap

Vriend van IVN: € 15,00

Landelijk lidmaatschap: € 24,00 per jaar.

Landelijk gezinslidmaatschap €16.60 . Met het landelijk lidmaatschap steun je je eigen vereniging en het landelijk IVN. Vrienden ontvangen 4x per jaar d'n Nieuwe Hof.

Leden ontvangen daarnaast het landelijk IVN-blad: Mens en Natuur.

Lidmaatschap jeugdleden: € 15,00 per jaar. Lidmaatschap "oudere" jeugdleden: € 20,00 per jaar.

U kunt het bedrag van het lidmaatschap overmaken op: **IBAN:NL54RABO0127734988**

t.n.v. Penningmeester IVN VALKENSWAARD-WAALRE

Opzeggen van uw lidmaatschap dient te geschieden vóór 1 december van het lopende jaar .

Schriftelijk bij Jan van Heeswijk, e-mail: javanheeswijk@gmail.com

De website van onze afdeling is: <http://ivn.nl/afdeling/valkenswaard-waalre>

Natuureducatie Centrum D'n Nieuwe Hof,

Bosstraat 25, 5553 CK VALKENSWAARD, telefoon 040-201 83 95

BESTUUR

Voorzitter

functie vacant

1e Secretaris

Anneke Droog
Van Heemskerckstraat 18 5554 PL Valkenswaard
tel: 040-2014727
E-mail: ivn.valkenswaard-waalre@live.nl

2e Secretaris

functie vacant

Penningmeester
(per 1.1.2021)

Emiel Weijters
Laurier 16 5552 GZ Valkenswaard
tel: 040 2075670

Ledenadministratie

Jan van Heeswijk
Braambeslaan 15 5552 PE Valkenswaard
tel: 040-2015307

Leden

Jan Das
Tonterstraat 18 5561 AN Riethoven
tel: 040-2016075

Ad Baken
Molenstraat 83 5554 JN Valkenswaard
tel: 040-2015181

Gerrit Klitsie
Geenhovensedreef 9 5552 BA Valkenswaard
tel: 040-2046951

op de voorpagina: De uil zit in de olm!

Foto: Wouter Kiela

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	pag. 3
Voorwoord	pag. 4
Wist U dat.....	pag. 5
Overzicht Activiteiten herfst 2020	pag. 6
In memoriam Irene Martens	pag. 7
Van de penningmeester	pag. 8
Belangrijke personeelszaken	pag. 8
Douwe Egberts punten	pag. 9
De laatste mode in de paddenstoelen wereld!	pag. 9
Brabant en Brains: Natuurwerkgroep Waalre zorgt voor een revolutie in het handmatig heidebeheer <i>artikel uit blad Brabants Landschap herfst 2020</i>	pag. 11
De Heggenmus of het Blauwke	pag. 18
De Vliegenschwam	pag. 19
Kerstmis 2020	pag. 20
Boswachter Erik Schram en ecoloog Emiel Brouwer bespreken de waterhuishouding in het Leenderbos	pag. 21
De Koperwiek	pag. 23
De kauw, een sociaal dier	pag. 24
Heildronk (gedicht)	pag. 25
Waarom zagen ze toch al die bomen om in het Leenderbos in Valkenswaard? <i>artikel uit ED d.d. 21.11 jl</i>	pag. 26
Munt	pag. 27
Mijmeringen over de Vlindertuin Riethoven	pag. 28

Voorwoord

Valkenswaard, november 2020

Beste IVN-ers,

Wij moeten ons nog steeds inhouden vanwege de coronaregels. Er komt gewoon geen eind aan.

Zoals het in het voorjaar begon met alles sluiten voor groepen en wij gehoopt hadden dat dit na de zomer gedaan zou zijn, is in oktober de piek de hoogte ingegaan.

Het is heel jammer dat de egellezing geen doorgang kon vinden en de wandelingen op een wel heel klein pitje staan. Toch is er door de leiding van het Jeugd-IVN nog een kindermiddag voor de heel jonge jeugd gehouden met wel 22 deelnemertjes.

Daarna werden de regels weer verscherpt en kon een heleboel niet meer. Reuze jammer. Dit jaar geen logeerpartij van Sinterklaas zijn Pieten en het paard Ozosnel. Ook Sinterklaas moet oppassen niet ziek te worden. Wij missen daardoor ook de gezellige drukte die het Sinterklaasfeest met zich meebrengt.

Onze kerstviering kan om diezelfde reden ook niet doorgaan.

Wel willen wij iedereen een goede Kerst en een fijn Nieuwjaar wensen.

Frans Vierstraete heeft een prachtige kerstwens ontworpen die op de achterkant van D'n Nieuwe Hof is afgedrukt.

Er is wel een fijn bericht. Wij hebben per 1 januari 2021 een nieuwe penningmeester en wel Emile Weijters, bij iedereen bekend. Jan van Heeswijk kan afsluiten en van zijn rust genieten.

Dan nu de wintertijd van 2021. Wat zal die brengen ! Een keer een pak sneeuw zou fijn zijn voor de Kleine Meer en voor alle bomen en planten want die hebben, ondanks wat buien, toch een groot watertekort. Voor de schaatsers onder ons graag natuurijs. En voor de wandelaars onder ons zonnig vriesweer voor een stevige wandeling en als slot warme chocolademelk aan het eind van de wandeling.

Verder wens ik namens het bestuur iedereen een goed en gezond 2021.

Secretaris Anneke Droog

*Namens het bestuur
Anneke Droog*

Wist u dat?

- De vacature van penningmeester is ingevuld. Emile Weijters neemt per 1 januari 2021 het penningmeesterschap van Jan van Heeswijk over.
- Het bestuur in gesprek is met Jan Schutjes om mee te draaien in het bestuur met het vooruitzicht het voorzitterschap in te vullen.
- Het secretariaat dan nog overblijft, maar daar wordt ook aan gewerkt.
- Het wandelen met gids nog steeds moeilijk is in deze coronatijd.
- De Heikantwandeling – de Aalsterheidewandeling en de Gemeentehuiswandeling met behulp van de wandelfolders goed zelf te doen zijn.
- De Algemene Leden Vergadering doorgang heeft gevonden op 14 oktober. Alle coronaregels werden in acht genomen en het geheel is goed verlopen.
- De Natuurwerkdag – de lezing over de egel – Sinterklaas – Kerstochtend – en verschillende wandelingen met gids geen doorgang kunnen en konden vinden. Dit alles vanwege het coronavirus.
- Dat het goed gaat met het sparen van de Douwe Egbertspunten! Wij hebben al twee kannen, drie zijn er in bestelling en de bodem van de zesde (nou ja, de bonnen) is er ook al. Nu nog even doorsparen voor de laatste drie van de acht kannen.

Activiteitenoverzicht Winter 2020/2021

Tuinwerkgroep

Elke woensdagochtend is de Tuinwerkgroep actief, ***die er overigens graag wat helpende handen bij wil hebben!*** Bij het werken en de pauze houden wij voldoende afstand vanwege de coronaregels

Scholenproject

Geen activiteit tot raadpleeg de website.
Hopelijk kunnen wij in februari de draad weer oppakken

Jeugd-IVN:

Voor bijeenkomsten van de diverse groepen, zie de data op de website
“<https://www.ivn.nl/afdelingen/valkenswaard-waalre>”

Vlindertuin Waalre:

Geen activiteit tot..... raadpleeg de website

Vlindertuin Riethoven:

Geen activiteit tot..... raadpleeg de website

Publiekswandelingen

Geen activiteit tot.....raadpleeg de website

Natuurwerkgroepen Valkenswaard en Waalre:

Wilt u deelnemen aan de activiteiten op de zaterdagochtenden neem dan contact op met:

Ben Putman voor Waalre (040-2215000) of

Wim van Amelsvoort voor Valkenswaard (040-2042979)

In memoriam Irene Martens

Irene heb ik 10 jaar geleden, tijdens een vogelcursus van het IVN, leren kennen. Ze wees mij op de mooie tuin achter het IVN-gebouw. Zodoende kwam ik bij de Tuinwerkgroep.

Irene was altijd aanwezig en enthousiast aan het werk in de tuin, ook nog buiten de “woensdagen”.

Ook tijdens en na haar ziekte kwam zij kijken hoe alles erbij stond en ze werkte mee zodra het kon.

Regelmatig kwam ze een hele bak met mooie bloeiende planten, opgekweekt in haar eigen tuin, naar de IVN-tuin brengen.

Ook Wim, haar man, hielp mee door tijdens droogte onze tuin te besproeien.

We zullen haar missen.

De Tuinwerkgroep:
Ans van Hout,
Tiny Wagemans,
Crien,
Debbie
Marja Schutze.

Op vrijdag 27 november bereikte ons het droevige bericht dat Irene was overleden. Ze was al heel lang ziek, maar daar liet ze zich niet door uit het veld slaan. Ze bleef haar werkzaamheden bij het IVN trouw. Met grote bewondering hebben wij gezien hoe ze zich bleef inzetten voor onze vereniging. Niets was haar te veel.

Met hart en ziel werkte ze in de tuin. Ze volgde Toos Daems op als coördinator van de Tuingroep, toen die wegens verhuizing uit Valkenswaard wegging. Als er buiten niet gewerkt kon worden vanwege slecht weer, hielp ze binnen o.a. met het schoonmaken en ordenen van de bibliotheek.

Maar ook bij onze Redactie was ze heel actief. Al vanaf 2005 was ze lid van onze werkgroep. Ze had een brede belangstelling en dat uitte zich heel duidelijk in de stukjes die ze schreef. Vrijwel in elk blad is wel iets van haar terug te vinden. Haar onderwerpen waren heel divers en vaak ook heel verrassend. Zelfs haar bijdrage voor dit nummer had ze al ingeleverd...

Irene was een lieve, bescheiden vrouw, die zichzelf nooit op de voorgrond plaatste, maar die (vaak achter de schermen) heel veel werk verrichtte.

Wij denken met veel respect en waardering aan haar terug. We zullen haar positieve levenshouding en haar persoonlijke inbreng zeker gaan missen...

De Redactie,
Mieke van Baalen
Nelly van der Burgt
Arthur Jeurissen
Wouter Kiela
Annelies Theeuwes
Frans Vierstraete

Van de penningmeester.

We hebben bericht gekregen van de gemeente Valkenswaard dat we in aanmerking komen voor een meerjaren-subsidie van 2021 t/m 2024. Het bedrag is € 3700,00 per jaar.

Hieruit blijkt een vertrouwen van de gemeente Valkenswaard in IVN Valkenswaard-Waalre.

Het oude kopieerapparaat van 1999 is vervangen door een professionele printer. De reden was dat het onderhoudscontract te duur was voor het aantal kopieën.

De Rabo Clubsupport heeft een geweldig bedrag opgeleverd. We ontvingen € 1009,03. We zitten daarmee in de bovenste regionen.

Alle stemmers hartelijk bedankt.

Ons ING bankrekeningnummer vervalt uiterlijk 31-12-2020 en wordt vervangen door een reeds bestaande bankrekening bij de Rabobank:

NL54RABO0127734988

Met vriendelijke groet,
Jan van Heeswijk

Van de bestuurstafel.

Annie en Jules Jeurissen hebben jarenlang de bevoorrading van de keukens en tevens het aanbieden en terugplaatsen van de afvalcontainer verzorgd.

Helaas komt aan alles een eind, maar we willen als bestuur graag onze dank uitspreken en hebben dit inmiddels met een mooie bos bloemen nog eens bevestigd.

*Met vriendelijke groet,
Jan van Heeswijk*

Belangrijke Personeelszaken

Het penningmeesterschap wordt per 1 januari door Emile Weijters overgenomen van Jan van Heeswijk.

Voor de overname van het voorzitterschap is het bestuur in gesprek met Jan Schutjes, die als aanloop daarnaar in het Bestuur gaat mee draaien

Wij zoeken nog iemand voor het secretariaat.

Douwe Egberts punten

Wij zijn gevorderd tot **5 kannen**
en een begin van kan 6.
De stand is 23.000 en nog wat punten

De laatste mode in de paddenstoelen-wereld!

Brabant &

Door Thijs Caspers

Brains

◀ De natuurwerkgroep onttrok het Vliegenven aan de vergetelheid, van l naar r: Ben Putman, Bep en Wim van Stipdonk.

Natuurwerkgroep Waalre zorgt voor een revolutie in het handmatig heidebeheer

Van poelen en erven ...

IVN Natuurwerkgroep Waalre is opgericht in 1975. Een jaar later waren Wim van Stipdonk (1937) en zijn vrouw Bep (1943) al van de partij, echte pioniers dus. Wim, die een kantoorfunctie had in het bankwezen, ging bij wat toen nog de 'houtwallengroep' heette: 'Echt iets voor jou, in het weekend buitenspelen en jezelf smerig maken', was de motivatie. Natuurliefde had hij als kind al opgedaan bij de verkenners. Hij vervulde allerlei bestuursfuncties binnen de groep en was tot voor enkele jaren coördinator. Bep, die als jonge moeder merkte dat er op school weinig aan werd gedaan, stortte zich op de natuureducatie. Beiden werden ook natuurgids. Met Emiel Rijken, destijds vrijwilligerscoördinator bij Brabants Landschap, hebben ze 30 jaar geleden nog poelen aangelegd, die nu toe zijn aan een opschoonbeurt (een schone taak voor zijn opvolgster Marjolein Jellema). Ze herstelden ook het kerkepad bij Loon en legden erfbeplantingen aan bij boeren. 'Emiel ging eerst praten met boeren en zette dingen in de week. Later kon je er dan met de hele groep gaan planten.' Ben Putman (1943) is 'pas' 15 jaar actief bij de werkgroep en sinds enkele jaren coördinator. Die functie lijkt hem op het lijf geschreven. Als jongeman werkte hij als bouwkundige en

judo- en karateleraar, later als bestuurs-, bedrijfs- en organisatiekundige (het adviseren van bedrijven, trainen van docenten etc.) Hij groeide op in Waalre, speelde als kind altijd buiten en deed daar veel liefde op voor de natuur. 'Toch heb ik daarover de laatste 15 jaar meer geleerd dan de 62 jaar ervoor. Dankzij de anderen in de groep.' Zijn ogen gingen open en hij zorgde voor een versneling in denken en handelen.

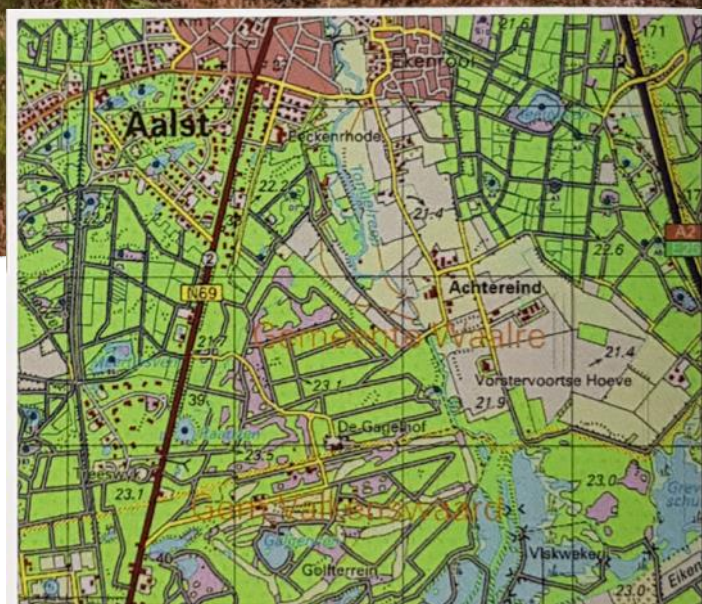
... naar vergeten vennen

Tien jaar geleden kwam de omslag. Ben: 'We kwamen er achter dat we vooral ad hoc werkten en te weinig op een structurele manier. En stelden ons de vraag: waar staan we eigenlijk voor? Daar waren we snel uit: behoud en verbetering van de natuur. Ton Rennen voerde een inventarisatie uit met als resultaat een kaart van de hoogwaardige natuurelementen in de gemeente Aalst-Waalre, waarmee we zijn gaan werken; anders dan daarvóór. Je moet weten dat in de gemeentebossen van Waalre (en aansluitend op landgoed Gagelhof) maar liefst 32 vennen liggen, de meeste (erg) klein.' Ze verkeerden in zeer slechte staat, een aantal was zelfs 'weg', dichtgegroeid met bos en/of opgedroogd door grondwateronttrekking.

◀ Verspreid over de bossen van Aalst-Waalre bracht de natuurwerkgroep in totaal 12 hectare heide terug.

▲ Bij een goed handmatig natuurbeheer rukt adelaarsvaren niet verder op, zo wees de praktijk uit, inzet: de 'Vennenkaart' van Aalst-Waalre.

'Op de kaart van de gemeente stonden ze al niet meer. Reden genoeg om met haar en de Bosgroep Zuid rond de tafel te gaan zitten om daar verandering in te brengen.' Het gevolg van deze gesprekken was een plan voor de periode 2014-2024. Het voorziet in het 'bevrijden' van vennen en heideveldjes door

het terugdringen van oprukkend bos, lees: het uittrekken en kappen van bomen. Als eerste werd in 2012 het Groot Molenven met omgeving aangepakt. Al een jaar na de kuisbeurt schoten de jonge boompjes weer op, als haren op een hond. Wie wel eens meehelpt bij vrijwillig heidebeheer zal dit

ongetwijfeld herkennen. Het lijkt op dweilen met de kraan open. Naaldbomen als dennen zaag je af, waarvan ze zich niet herstellen. Jonge spruiten van loofbomen zijn makkelijk met wortel en al uit te trekken. Maar de wat grotere zijn al zo sterk in de bodem verankerd, dat je ze liever afknijpt met de tang of dicht aan de grond afzaagt. Het is namelijk gruwelijk zwaar om het wortelstelsel uit te graven. Waardoor ze het volgende jaar gewoon weer uitlopen! Daar is nu iets op gevonden.

Eureka!

We schrijven november 2016, ene Jos Hulshof (1954) helpt het IVN bij het verwijderen van boompjes. Het komt op hem over als onzinnig werk en hij maakt van zijn hart geen moordkuil. 'Ben', zei ik, 'kan wel zijn dat jij dit

nuttig vindt, maar ik doe niet meer mee, het zet geen zoden aan de dijk. De boompjes komen als een gek terug, het werkt voor geen meter. De natuur is er niet mee geholpen.' 'Waarmee dan wel?', 'zei Ben. Toen ben ik 's avonds gaan piekeren en de dagen daarna maakte ik het eerste probeersel van wat later zou uitgroeien tot de stronkentrekker.' Je moet weten dat Jos vroeger werkzaam was als groepsleider elektrotechniek bij Philips, enige handigheid was en is hem dus niet vreemd. 'Het ding stelde niet veel voor, maar Mari de Bijl, beheerder van Brabants Landschap op Valkenhorst waar we ook wel eens kwamen, was geïnteresseerd.' Met zijn maatje Frans Lavrijssen (1951), oud-gemeente-ambtenaar van Eindhoven, voerden ze er proeven uit, naar Mari's tevredenheid. 'En wat

Even voorstellen: de 'stronkentrekker'. Hij is er gekomen dankzij van l naar r: Frans Lavrijssen, Jos Hulshof, Marc Moons (uitvinders) en Ben Putman (organisatie).

Hoe werkt de stronken-trekker? (1) nog geen 20 kg zwaar, is hij makkelijk te vervoeren; (2) een te verwijderen boompje krijgt dicht aan de grond een 'strop' omgebonden; (3) door aan de lier te draaien, komt de boom omhoog; (4) uiteindelijk ook zijn wortelstelsel; (5) hij wordt bij andere op een hoop gegooid en zal nooit meer (kunnen) uitlopen.

meer is, hij verwees ons door naar zijn buurman Marc Moons (1950), die een eigen werkplaats heeft.' Daarin verbeterde deze voormalige technicus mechanica bij Daf de stronkentrekker stap voor stap, Jos zorgde voor de berekeningen en tekeningen. De uitvinders, want zo mag je ze toch wel noemen, zijn toe aan het zesde prototype - waarvan er 10 zijn gemaakt - en gaan naar het zevende: 'we willen nog één verbetering doorvoeren.' De types werden met succes ingezet tegen Amerikaanse vogelkers, waarna het klapstuk wachtte: het Rond Vlaasven. Dit is een bijzonder veenmosven, dat geheel dicht dreigde te groeien met wilgen en berken. Deze verwijderen met zwaar materieel zou een verwoestende uitwerking hebben op de gevoelige vegetatie. De lichte stronkentrekker bood uitkomst. In 2,5 jaar tijd is het ven stukje bij beetje op werkdagen met een man of 15 en twee trekkers vrij van opslag gemaakt. ('Het ven veerde gewoon, alsof je op een waterbed aan het werken was.') Mari gaf er hoog over op tegen zijn collega-beheerders bij Brabants Landschap en daarbuiten. Toen stelde zich de volgende uitdaging.

Brabant staat voor innovatie

'Iets wat je zelf hebt gemaakt en waar je mee werkt, mag je niet zomaar aan anderen leveren. Het moet eerst (Europees) gecertificeerd zijn. Ik maakte dit aanhangig op een bijeenkomst van groene vrijwilligers voorjaar 2017. Een demonstratiefilmje van de stronkentrekker overtuigde de aanwezigen, waaronder toenmalig gedeputeerde voor natuur Johan van den Hout. Certificatie

vereist een test die wel € 7.500 à 11.000 kost. Johan vond dat goed besteed geld, gaf zijn fiat en zei me contact op te nemen met zijn ambtenaar. Via het Coördinatiepunt Landschapsbeheer (eerst Emiel, later Marjolein) is het bedrag er gekomen, onder de noemer 'innovatief gereedschap'. Het regiobestuur van IVN Valkenswaard & Waalre vond 'Project Stronkentrekker' echter te risicovol, waarna wij als natuurwerkgroep besloten een zelfstandige stichting op te richten. We moesten immers 25% van genoemd bedrag zelf ophoesten, een financiële regel. We vonden sponsors in onder meer de 'Waalre Classic Car Rally' en de Vlinderstichting. Hetzelfde jaar nog werd over de stronkentrekker gepubliceerd in het Eindhovens Dagblad en sindsdien is er vanuit Brabant en daarbuiten veel belangstelling voor onze uitvinding. We hebben ook een cursus ontwikkeld over het gebruik ervan, met een instructie.* Iets met veel power gaat namelijk makkelijk kapot, je mag het niet onnodig belasten. Om ermee te werken is een bepaalde handigheid nodig. September 2019 vond in Utrecht een demonstratie plaats op een bijeenkomst van de 12 Landschappen.' Het nieuwste model heeft een lier die 1500 kilo kan trekken. De krachtsinspanning die je met de trekker levert, is een fractie van uitgraven met de schop. Niet alleen Amerikaanse vogelkers, berken en wilgen, ook (Amerikaanse) eiken, die een lange penwortel hebben, worden met gemak uitgetrokken. De trekker, met poten en een plaat van aluminium, is erg licht (nog geen 20 kg), inklapbaar en daardoor makkelijk te vervoeren. Je mag gerust spreken van

* Voor het demo-filmje en inschrijven voor de cursus, ga naar www.brabantslandschap.nl en zoek onder: instructie werken met de stronkentrekker

(b) Dankzij de stronkentrekker kon dit heideveldje bij de Brede School bevrijd worden van bosopslag; (o) en weer het biotoop vormen van de zeldzame blauwvleugelsprinkhaan, ter plaatse gekiekt!

een revolutie binnen het handmatig natuurbeheer. 'De ontwikkelingsrechten hebben we in onze eigen stichting gestopt. Het geld dat we ermee verdienen, kunnen we weer voor nieuwe (natuur)projecten gebruiken. Het gaat ons niet om het maken van winst.' De trekker wordt gemaakt door Kuijpers Metaal uit Reusel en verkocht door Lecoba, een leverancier van bos-, park- en tuinmachines uit Wintelre. Philips, Daf, Waalre, Reusel en Wintelre: Brabantser kan haast niet!

Trots zijn op wat je eerst niet kende

'Twee jaar geleden vroeg de burgemeester ons een rondleiding te geven van zo'n 1,5 uur voor het gemeentebestuur. Ze vielen van de ene in de andere verbazing en wisten niet dat ze in zo'n mooie gemeente woonden. In het de ogen openen van mensen voor natuur- en landschapsschoon is nog een grote inhaalslag te maken. Als natuurorganisaties zich beter leren presenteren, zullen zij zeker meer steun ondervinden. Het moet natuurlijk wel (blijven) kloppen wat ze zeggen, kletsverhalen moet je nooit ophangen. Omdat we zo hard aan de weg timmeren, kent bijna iedereen ons in Waalre. Sinds 2011 is het aantal deelnemers van de natuurwerkgroep verdubbeld. In het seizoen, dat loopt van half september tot half maart, werken we met minimaal 5 en maximaal 25 man (en 3 cateraars) twee dagen per week, de woensdag- en zaterdagochtend. Met de Scouting Aalst Waalre bestaat een samenwerkingsver-

band. Dankzij deze sterke verankering in de plaatselijke gemeenschap hebben we veel achterstallig onderhoud kunnen wegwerken. Ik denk dat vanaf 2012 in totaal zo'n 12 hectare heide terug is veroverd op bos. De opengemaakte vennetjes en stukjes hei verhogen het wandelplezier zeer. De gemeente is er trots op en voorziet ze van mooie naamborden, zoals bij het 'Vergeten Ven'. Ook het Blokven, gelegen op 200 meter van het gemeentehuis midden in een villawijk, was eigenlijk al afgeschreven maar hebben we samen met de omwonenden kunnen herstellen. Meewerkende buurtgroepen leveren prachtige dwarsverbanden op die lang doorwerken.' Het heideveldje aan de Sophiastreet is een van de favoriete locaties op de Landelijke Natuurwerkdag, die altijd gehouden wordt op de eerste zaterdag van november, nu alweer 20 jaar. Het veldje loopt over in wat tot voor kort een kwijnend dennenbosje was, grenzend aan de Brede School. 'Omdat wij vinden dat elke school een natuurlijke afscheiding met zijn omgeving verdient, is er een natuurspeelplaats van gemaakt. Vorig jaar zijn in drie dagen tijd met 200 kinderen 2.500 boompjes geplant. Je loopt hier zo van school via het bos de hei op. Hoeveel kinderen in Nederland kunnen dat zeggen?'

- *Iedere basisschool verdient zijn eigen natuurspeelplaats.*

November 2020. Al geruime tijd zit er in de omgeving van ons wooncomplex in Veldhoven een vaste bewoner, een heggenmusje (*prunella modularis*), in het Brabants ook wel blauwke genoemd. Het scharrelt hier altijd rond en laat ons regelmatig genieten van zijn prachtige, hoge, metaalachtig klinkende zang. Het lijkt een beetje op dat van een winterkoninkje, maar dan net wat zachter en minder agressief. Het is een vrijwel onopvallend vogeltje dat lijkt op een huismus. Het behoort echter geheel niet tot de mussenfamilie, maar tot de familie van de heggenmussen. De andere leden van de familie komen in Nederland niet voor.

Het verenkleed heeft allerlei bruintinten met een grijze borst en een deel van de kop. Hij heeft wel het formaat van een huismus, maar is het dus niet. Het is een solitaire grondscharrelaar tussen bosjes, hagen en struiken. Je ziet hem nooit in een groep in tegenstelling tot de mussenkolonie die hier ook vertoeft.

Het is een soort die in Nederland veelvuldig voorkomt en er wordt geschat dat er zeker 225.000 broedparen moeten zijn. De heggenmus houdt er een vreemde paringsgewoonte op na. Het vogeltje houdt van een trio. Zo heeft een man vaak twee vrouwtjes of een vrouwtje twee mannetjes. Het nestje van een heggenmus ligt hooguit 2 meter boven de grond in een struik, heg of houtstapel en is prachtig en zorgvuldig gemaakt. Het is een komvormig bouwsel van dunne twijgen, plantenstengels, bladeren, wortels en mos. De binnenkant wordt lekker zacht gevoerd met (honden) haren, wol of veren. Een welkome huisvesting voor de jongen. Zoals je op de foto kunt zien is ook wel duidelijk waarom wij in Brabant dit vogeltje een *blauwke* noemen. De eitjes zijn helder blauw gekleurd.

Het vrouwtje legt meestal vier of vijf eitjes en deze komen na dertien dagen uit. Na twaalf dagen vliegen de jongen uit het

nest, hoewel ze dan nog niet zo goed kunnen vliegen. Ze zijn op dat moment heel kwetsbaar en kunnen zo gemakkelijk voor een roofvogel als prooi dienen.

Als er voedsel genoeg voorradig is kunnen er soms wel drie nestjes in een seizoen grootgebracht worden.

De heggenmus eet insecten en zaden. Hij maakt graag gebruik van de zaadjes die de andere vogeltjes op de grond laten vallen als ze zaden uit mijn voersilo eten.

Zo weet u net weer wat meer over een onopvallend vogeltje in uw buurt, dat u enorm kan verrassen met zijn kleurrijke zang.

Mary van Loon

De Vliegenzwam

Vele soorten paddenstoelen heb ik deze herfst gezien. Ik noem er enkele op die ik zo nog weet: geschubde inktzwam, elfenbankje, eekhoortjesbrood, grote parasolzwam. Maar de mooiste was natuurlijk de vliegenzwam. Van ver af zie je hem staan met zijn rode hoed en witte stippen.

Vliegenzwam:

- stippen zijn de resten van het witte vlies waarin de jonge vliegenzwam zit
- de plaatjes zijn wit en vrij, de ring afhankelijk en geribd.
- steelbasis is verdikt met geschubde ringen
- giftig
- habitat: vooral bij berkenbomen te vinden, ook bij dennen en sparren
- hoed 10 – 20 cm, steel 15 – 20 cm x 15 – 20 mm
- seizoen: nazomer tot vroeg in de winter
- wordt vaak bij sprookjes en wenskaarten afgebeeld

Het volgende verhaal gaat over speciale vliegenzwammen die wij tijdens een fietstocht zagen.

In september gingen Harrie en ik weer

eens een fietstocht maken. Fietsen achter op de drager en op naar Alphen, hier in Noord Brabant. We stopten midden in Alphen op het plein. Fietsen eraf, fietstasje met drinken en wat lekkers mee. De knooppuntenroute hadden we daags van tevoren al uitgestippeld en hing voor op het stuur.

parasolzwam

Eerst fietsten we naar de Alphense bergen, vandaar richting Gilze-Rijen. Onderweg zagen we al verschillende soorten paddenstoelen. Toen gingen we verder richting Ulvenhout en Chaam. Daar kwamen we bij de Chaamse bossen, een prachtig fietspad door een heel groot gemengd bos. Allerlei soorten paddenstoelen, zo mooi. En opeens viel mijn oog op vliegenzwammen, extreem groot. Hun hoedjes leken wel dinerborden met een doorsnee van wel 28 – 30 cm. Ik moest een slootje over om ze te kunnen fotograferen, maar dat had ik er wel voor over. Zo'n grote vliegenzwammen hadden wij nog nooit gezien. Gelukkig hebben we de foto's nog en enkele daarvan heb ik hier bijgevoegd.

Na de Chaamse bossen kwamen we weer terug in Alphen. Het was een prachtige tocht van 38,4 km en hoogstwaarschijnlijk gaan we hem nog wel eens fietsen.

*Groetjes van
Dinie van Lieshout.*

Kerstmis 2020

Dit jaar zal de Kerst voor iedereen anders zijn dan andere jaren.... Niet met de hele familie aan het kerstdiner, of met z'n allen naar de nachtmis. Maar... misschien wel een fijne boswandeling, ook al is het dan in kleinere groepjes. Laten we samen proberen er iets moois van te maken. Een Kerst om later op terug te kijken als een bijzondere Kerst, met extra tijd en aandacht voor elkaar.

Neem even de tijd...

Neem even de tijd, heel even maar,
Om je naaste te zien, te ontmoeten op je weg.
Neem even de tijd, om gelukkig te zijn
Neem even de tijd, heel even maar...

Neem even de tijd, heel even maar,
Om Moeder Natuur te bewonderen op je weg.
Geniet van de wind, de bomen, de zon
En deel dit geluk met elkaar...

Neem even de tijd, heel even maar,
Om dankbaar te zijn op je weg.
Voor al het moois dat je mag beleven
Neem even de tijd, heel even...

Neem even de tijd, heel even maar,
Om ruimte te geven aan de ander op je weg.
Een vriendelijk woord, een simpel gebaar
Neem even de tijd, wat tijd voor elkaar...

***De redactie wenst iedereen
warme en liefdevolle Kerstdagen
toe en een hoopvol begin van
het Nieuwe Jaar***

Boswachter Erik Schram en ecooog Emiel Brouwer bespreken de waterhuishouding in het Leenderbos.

Het droge Leenderbos wordt weer nat. De geur van warm dennengroen: dit is het Brabantse Leenderbos op een hete droge zomerdag in augustus. Honderd jaar geleden werd het Leenderbos aangelegd: 2500 hectare ingeklemd tussen Valkenswaard, Leende en de Belgische grens, om te voorzien in hout voor de Limburgse mijnbouw. Grove den, douglasspar, sitkaspar, Oostenrijkse den, Cariscaanse den zegt boswachter Eric Schram, maar het naaldwoud is aan verjonging toe.

Door uitdunning is een 'hol' dennenbos ontstaan, met veel open plekken. Fijnspar die hier veel was aangeplant is verdwenen door een schorskeversoort: de letterzetter.

Door de droogte van de afgelopen jaren raakten de bomen minder weerbaar tegen de keversoort, die de bast kapot knaagde. Water en voedsel konden daardoor niet naar de naalden getransporteerd worden. Dat overleven de bomen niet en dus verandert het Leenderbos in een "toekomstbos": een klimaatbestendig bos met bomen die hopelijk ook bij toenemende droogte fier overleefd blijven.

Dit voorjaar zijn ruim 100.000 bomen bijgeplant. Ruim dertig soorten, vooral loof-

bomen, zoals zomereik, maar ook soorten als kers, haagbeuk en winterlinde. Loofbomen zijn gunstig in geval van droogte omdat ze minder verdamping veroorzaken. Groen blijvend naaldhout trekt extra veel water uit de grond want er vindt het hele jaar verdamping plaats.

Een buitje van 2 of 3 mm raakt de grond niet omdat het onderschept wordt door de naaldenkroon. Een loofbos is in de winter kaal, dus dan bereikt de neerslag wel de bodem en kan de grondwaterstand worden aangevuld. Ook verhogen loofbomen de biodiversiteit.

De boswachter loopt op een groepje jonge lindebomen af, veilig omheind

Rijpe kegels Douglasspar

Rijpe kegels Sitkaspar

met een koker van licht doorlatend plastic. Dat houdt de knabbelende reeën op afstand. Na een jaar of zes kunnen de plastic hulzen weg. Verder hebben de bomen alleen water gekregen in het jaar van aanplanten. De bomen zijn al begin 2019 aangeplant als onderdeel van een pilotproject met 1800 bomen van elf verschillende soorten.

De komende jaren zal worden gekeken welke soorten goed gedijen. Er zijn bomen die zich herstellen bij droogte en die langer doorgroeien bij watertekort. Want bomen moeten blijven groeien om in leven te blijven: zo maken ze nieuwe houtvaten aan voor het transport van water en voedingsstoffen, des te meer CO₂ wordt vastgelegd.

Meerdere klimaatbossen worden in Nederland aangelegd, maar niet alle boomsoorten slaan even goed aan. Op een bodem van 5 meter arm, droog zand, redden vooral bomen van voedselrijkere bodem het vaak niet. Maar in het gebied van het Leenderbos verwacht je leemlagen in de bodem. Voordeel is dat de licht glooiende dekzandrug ligt ingeklemd tussen twee beekdalen: Strijper Aa en de Tongelreep. Daardoor is het plaatselijk vochtig.

Ironisch genoeg werd in het Leenderbos in het verleden gestreefd naar verdroging i.p.v. vernatting, zegt boswachter Schram. Hij blijft staan bij een rechte sloot. Tot 15 jaar geleden stond

dit veld vol douglassparren. En douglas heeft droge grond nodig. Treksloten werden gegraven om het water zo snel mogelijk af te voeren. Naast de aanplant van nieuw bos is het dus ook noodzakelijk om de beken droogte bestendiger te maken. Bijvoorbeeld door stuwen aan te brengen zodat het water langer blijft staan. Ook willen wij de beken laten meanderen, zegt Emiel Brouwer, en minder diep maken om de waterstand omhoog te krijgen.

Vernatting is niet eenvoudig. Beekwater bevat vaak te veel stikstof met als gevolg dat de vegetatie verruigt en de waterplanten in vennen vervangen algen.

Een ander probleem is dat vocht missende vegetatie zich bij droogte terugtrekt in de laagste gelegen delen in het landschap, zo dicht mogelijk op het nog aanwezige grondwater. Doel is het behouden van het reliëf zodat mooie soorten als veenmos en kleine zonnedauw groeien en blijven bestaan.

Irene Martens

Rijpe kegel grove den

De Koperwiek

November 2020. Op zaterdagochtend 21 november jl. voeren we met ons schip op de Maas en maakte Peter me attent op een vlucht koperwieken die net neerstreek in een boom. Ik had nog nooit een koperwiek in het echt gezien en pakte snel mijn verrekijker om de hoeveelheid vogels van dichterbij te kunnen bekijken.

Ik vroeg hem hoe hij nou zo snel zag dat het koperwieken waren. Hij herkende ze aan de vlucht, zei hij. Ze zijn iets kleiner dan een lijster, maar lijken er wel wat op. Zoals altijd weet hij weer veel meer dan ik over vogels, dus ik zoek er wel weer het e.e.a. over op.

Wat weten we eigenlijk van de koperwiek?

De koperwiek (*Turdus iliacus*) is inderdaad familie van de lijsters. Het is een zangvogel en iets kleiner dan een gewone lijster. Het is een trekvogel en waarschijnlijk kwam deze groep juist uit het noorden hiernaartoe om te overwinteren. Ze leven in de zomermaanden vaak in de omgeving van Scandinavië. Ze verblijven meestal in groepen met andere lijstersoorten. Vaak ook kramsvogels, die net iets groter zijn, maar die waren hier niet in de groep.

De koperwiek valt vooral op door zijn lichte wenkbrauwstreep en de oranje/

koperkleurige flanken. Verder is hij bruinachtig aan de bovenzijde met een witte borst met bruine spikkels. Zijn stuit is ook licht van kleur. In de vlucht zijn de oranjeleurige flanken en de onderkant van zijn vleugels goed te zien.

Koperwieken duiken als groep van een behoorlijke hoogte rechtstreeks in een struik of boom. Vaak overnachten ze daar ook gezamenlijk. Als ze in de vlucht zijn 'roepen' ze vaak naar elkaar om zo in contact te blijven. Als het niet te koud wordt blijven ze hier, anders trekken ze verder door naar het zuiden.

Hun voedsel bestaat uit bessen van o.a. de hulst, meidoorn, lijsterbes en taxus, maar ze eten ook graag ongewervelde dieren, zoals wormen, slakken en spinnen.

Nederland is geen broedgebied voor de koperwiek. Daarvoor gaat hij weer terug naar het noorden.

Mary van Loon

De kauw, een sociaal dier

Al jarenlang huist er een kauwenkolonie in de hoge bomen achter ons huis. Elke avond, voor het slapen gaan, komen ze bij elkaar in een gezamenlijke vlucht waarbij ze duidelijk voor hun plezier de nodige rondjes draaien! Hun vrolijke contactroep vormt een kakafonie van geluiden, die je automatisch naar boven doet kijken. Ze spelen met de wind, tui-melen, zwenken, draaien en wentelen in het luchtruim. Om vervolgens, als op commando, zich in de toppen van de bomen neer te laten vallen. En daarna wordt het langzaam stil...

Leven in kolonieverband

Er zijn maar weinig dieren met zo'n hoog ontwikkeld sociaal leven als de kauw. Het leven in kolonieverband telt bijna louter voordelen. Gezamenlijk verdedigen ze zich tegen indringers, ze wijzen elkaar de beste voedselplekken en waarschuwen voor gevaar. Kauwen hebben wel 40 basigeluiden waarmee ze kunnen communiceren. Op deze manier kunnen ze allerlei complexe boodschappen overbrengen. Heel handig als je in groepsverband leeft. Ze hebben ook een leider. Om het leiderschap te krijgen en behouden moet hij over een aantal eigenschappen beschikken: hij moet initiatief nemen, sterk en slim zijn, als eerste op een vijand afgaan, nieuwe voedselbronnen uitproberen, enz. Natuurlijk heeft hij, samen met zijn vrouwtje, de beste broedplaats, die hem maar zelden betwist wordt.

Huwelijkstrouw

Kauwen zijn ontwapenend aandoenlijke vogels. De partners blijven elkaar in de

regel levenslang trouw. Een koppeltje zie je vrijwel altijd samen, ze verliezen elkaar niet uit het oog. Vaak zitten ze teder elkaars halsveren te krauwen, samen op het gazon naar voedsel te pikken, of gewoon heerlijk op de schoorsteen van de buren een beetje te kneuteren... Vanuit onze serre hebben wij daar mooi zicht op. Gezellig!

Intelligentie

De kauw behoort tot de kraaiachtigen samen met o.a. de ekster, de roek en de raaf, en ook de Vlaamse gaai. Het kauwtje is direct te herkennen aan zijn zwarte petje en het zilvergrijze kapje op zijn achterhoofd. Maar ook de roep is heel kenmerkend: kauw, kauw! Vooral in de massale vlucht is dit zó herkenbaar... En het klinkt altijd vrolijk! De intelligentie van de kraaiachtigen, en dus ook van de kauw, is deels te danken aan het feit dat het geen echte voedselspecialisten zijn, verre van dat zelfs! Ze vinden overal wel wat van hun gading. Bij ons zijn dat

vooral hazelnoten, (onze hele straat staat vol hazelnootbomen) walnoten, allerlei soorten bessen, insecten en larven uit het gazon. Bij het vergaren van voedsel hebben ze de beste trucjes van andere vogels afgekeken! Ze leren duidelijk van elkaar. In laboratoria scoren ze hoog bij allerlei verschillende intelligentietesten.

Spelen

Doordat kauwtjes hun voedsel op allerlei manieren bij elkaar scharrelen, hebben ze en groot aanpassingsvermogen ontwikkeld. Spelenderwijs ontdekken ze steeds nieuwe dingen. En daar word je slim van! Bij proeven is gebleken dat ze zelfs kunnen spelen voor een spiegel! Aanvankelijk vermoeden ze een indringer te zien en gaan ze zelfs achter de spiegel kijken! Maar na enige tijd hebben ze door dat ze het zelf zijn! Je ziet echt dat ze er lol in hebben!

Daarmee zijn ze slimmer dan een roodborst, want die kan eindeloos met zijn eigen spiegelbeeld in gevecht zijn! Wij hebben verschillende spiegels in onze tuin. Duidelijk zijn de punten van de snauveltjes te zien in het glas, en ook de poepjes die hun opwindning verraden! Zou dat komen doordat een roodborst fel zijn territorium verdedigt, terwijl kauwtjes soms gezamenlijk voor de spiegel zitten en daardoor eerder in de gaten hebben hoe het zit? Zo zie je maar weer, samen ben je slimmer! Daar kunnen wij mensen nog wat van leren!

Nelly van der Burgt

Heildronk

*De jaren gaan zoals ze kwamen
Niet meer in draf, maar in galop,
Je viert elk oudjaar tezamen,
En ziet er telkens tegenop,*

*Terwijl je reden hebt te feesten:
Weer zijn wij voor elkaar gespaard -
Niet allemaal, maar toch, de mees-
ten,
En dat is wel een heildronk waard.*

*Je telt de klokslagen die resten
Tot het geklink en het gezoen
En wenst elkaar steeds weer het bes-
te
En weet : je kunt er niets aan doen.*

Jean Pierre Rauré

Waarom zagen ze toch al die bomen om in het Leenderbos in Valkenswaard?

VALKENSWAARD - In een deel van het Leenderbos in Valkenswaard is een kaalslag gaande. Dennen en sparren worden omgezaagd, met als doel om het beschermde natuurgebied in ere te herstellen.

Anneke Liebrand 20-11-20, bron ED

Het is op deze zonnige herfstdag druk op het fietspad langs de Budelsebaan in Valkenswaard. Ter hoogte van het vee-rooster, waar onlangs bomen zijn omgedaan, stapt een man kwaaiig van zijn wielrenfiets.

„Jullie zijn zeker aan het bespreken welke bomen jullie nog meer gaan weghalen, hè?“, roept hij op boze toon richting boswachter Erik Schram van Staatsbosbeheer en Hans Koekkoek van Waterschap De Dommel. „Ik fiets hier al jaren en ik kan wel janken als ik zie wat hier nu wordt gekapt.“

De fietser verwoordt wat wel meer mensen denken: ‘waarom halen ze hier toch al die bomen weg?’.

Staatsbosbeheer en Waterschap De Dommel willen dat graag verduidelijken. Bij de parkeerplaats van de Budelsebaan is voor de start van de werkzaamheden een groot informatiebord geplaatst en her en der in het landschap staan info-panelen, ook zijn er excursies met omwonenden geweest. Schram is zelfs de deuren langsgegaan om een toelichting te geven. Om nog meer mensen te bereiken hebben ze deze middag de krant uitgenodigd om uitleg te geven aan hun bezigheden in het ‘Laagveld’ van het Leenderbos.

**Met name de buitenlandse
dennensoorten, die hier ooit
zijn
neergezet als productiebos voor
de mijnbouw, zullen verdrinken**

Erik Schram , Boswachter bij Staatsbosbeheer

De kap is onderdeel van een veel groter project, dat er op is gericht om verdroging van het Leenderbos tegen te gaan. Het waterschap en de provincie voeren aan weerszijden van het gebied grote operaties uit bij de Tongelreep en de Strijper Aa. Rechte stukken water worden bochtig gemaakt, de rivierbodem opgehoogd en sloten dichtgegooid. Het moet ervoor zorgen dat de omgeving straks beter is opgewassen tegen de schadelijke uitstoot van stikstof en bestand is tegen extreme droogte of extreme nattigheid.

Goed nieuws voor jungle-achtig bos

Als gevolg hiervan gaat de grondwaterstand in het Leenderbos omhoog. Dat is goed nieuws voor bijvoorbeeld een heel specifiek soort ‘jungle-achtig’ bos, het zogeheten alluviale bos. In deze bijzondere ecologische gebiedjes gedijen soorten als de zwarte els, gele lis, dotterbloem en zegge, die juist door toenemende droogte al jaren onder druk staan.

De bomen worden verwerkt voor de bouw en van het takhout wordt nieuw land gemaakt bij Rottumeroog.

Erik Schram , Boswachter bij Staatsbosbeheer

Aan de andere kant zorgt de vernatting ervoor dat andere bomen het min-

der naar hun zin gaan hebben. „Met name de buitenlandse dennensoorten, die hier ooit zijn neergezet als productiebos voor de mijnbouw, zullen verdrinken”, weet Schram.

Douglas, Oostenrijkse den, fijnspar, lariks en ook de Amerikaanse eik worden daarom alvast weggehaald. Dit jaar gaat het om een gebied van 15 hectare en volgend jaar wordt nog eens 15 hectare omgedaan in het 2400 hectare tellende Leenderbos. In plaats daarvan komt er vochtige heide. Wat een boost geeft aan andere zeldzame soorten, verwacht Schram. „Dopheide, klokjesgentiaan, roodborsttapuit en de nachtzwaluw, kunnen daar allemaal op meeliften.”

Fladderiep ter compensatie

Ter compensatie worden elders in het Leenderbos andere bomen geplant, zoals fladderiep, linde, berk en wilg. „Die loofsoorten horen hier thuis, ze zorgen voor een natuurlijker bos en meer biodiversiteit”, vertelt Schram. Hij verzekert dat de naaldbomen volledig worden gecompenseerd in en in de directe omgeving van het Leenderbos.

En de gekapte bomen? „Die krijgen een nieuwe bestemming”, zegt de boswachter. „De bomen worden verwerkt voor de bouw en van het takhout wordt nieuw land gemaakt. Bij Waddeneiland Rottumeroog hebben ze vierkante vakken gemaakt, waar ze die takken in leggen en dan blijft daar het sediment achter hangen zodat er weer nieuw land komt.”

Dan denkt Koekkoek nog even terug aan de opgewonden fietser van daarstraks. „De klokjesgentiaan staat in dit gebied weg te kwijnen. Het zou soms fijn zijn als mensen zich daar net zo druk om zouden maken als om die gekapte bomen.”

Een klein stukje tuin heb ik ingericht als kruidentuin. Elk voorjaar komt er van alles spontaan op zoals bieslook, dille, basilicum en munt. Leuk is dat.

Maar dit jaar ging de munt ontzettend hard groeien. Eigenlijk te hard. Hij woekerde mijn hele kruidentuintje door. Op een gegeven moment zag ik mijn andere kruiden niet meer staan. Ik wilde hem afknippen, maar toen zag ik er ineens bloempjes aankomen. Kleine lila gekleurde bloempjes. Ook kreeg ik steeds meer insecten op die bloempjes zoals de blinde bij, zweefvliegen en ook de gewone kameleonspin. Het was elke keer als ik keek een drukte van jawelste. Dus besloot ik er deze keer eens niet de schaar in te zetten.

Er kwamen ook niet alledaagse vlinders speciaal op deze bloempjes af. Eerst de kleine vuurvliedder een prachtig rood/zwart vlindertje (zie collagefoto). Heel vaak zag ik hem op de bloempjes. Ook kwam er een heel klein vlindertje wat ik absoluut nog nooit gezien had en dus ook niet kende. Ik ging hem meteen opzoeken in mijn vlinderboek en kwam uit bij -hoe kan het ook anders- het muntvlindertje. Elke dag was er minstens één van deze soort, maar vaak ook meerdere. Heel goed moest ik kijken want ze zijn zo ontzettend klein en hebben 'n goeie schutkleur (zie macrofoto). Het werd een prachtige nazomer en de munt bleef maar bloeien en z'n bezoekers bleven maar komen!

Ik heb ervan kunnen genieten tot in oktober.

*'Kruidengroet' van
Dinie van Lieshout*

Mijmeringen over de Vlindertuin in Riethoven.

*De herfst met zijn gouden glans
wind die ruist door de bomen.
Ik zie mijn bloementuin en weet:
de tijd van rust is nu gekomen.*

Dit citaat vond ik in de krant en die rust verwijst waarschijnlijk naar de planten, want voor de vlindertuinier geldt het in ieder geval niet! Elke zaterdag zijn we met 7 of 8 "tuinders" bezig. Het tuinieren wordt af en toe onderbroken met Riethovense nieuwtjes. Daarna gaan we weer door met planten, verplanten, wieden en paden aanharkenen kijken.

Het valt ons op dat er nog verschillende bloeiende planten zijn, de kleuren wit en geel-oranje overheersen.

De **Zomerfijnstraal** is al aan zijn 2de of 3de bloeironde, met z'n héél lichtroze bloempjes.

Overal zie je de **Gewone Koekoeksbloem**. In de zomer waren z'n bloempjes felroze, maar deze laatste zijn verbleekt tot bijna wit. Ook lichtroze en wit bloeien de vele **Asters**, het **Hemdsknoopje** en het **Moederkruid** bloeien wit met 'n geel hartje. De jonge **Witte Dovennetel** staat er fris bij en bloeit alweer. De enkele vlinder die nu nog rondvliegt als de zon doorkomt, heeft ook nog keuze uit de **Witte Maagdenpalm**, de bodembedekker met hier en daar een bloemetje.

Bij binnenkomst vallen de oranje **Viooltjes** in het vlindervormige perk op. Op het talud bij de nieuwe vijver staat de **Oost-Indische Kers** nog mooi te glanzen met zijn diep oranje bloemen, zijn schotelvormige blaadjes bieden een mooie schuilplaats aan bodemdiertjes. In de buurt bloeien de fel oranjegeel gekleurde **Goudsbloemen** en de kleine gele bloemetjes van het **Bezemkruid**.

Ook de **Mahonia media**, met zijn stekelige bladeren, bloeit al heel opvallend met heerlijk ruikende gele bloemen.

De kleur rood komen we nu nog maar weinig tegen. Enkele rozenbottels en de bessen van de **Dwergmispel** (Cotoneaster) schitteren in het najaarszonnetje. Alleen op de houtsnippers op de paden groeit uitbundig de paddenstoel **Stropharia**, opvallend oranje-rood maar zonder een Nederlandse naam.

De rest van de vlindertuin is zich al klaar aan 't maken voor het voorjaar. Bijna overal in de Vlindertuin zijn hele stukken bedekt met sprietige dikke blaadjes, kiemplantjes van de **Winterpostelein**, die gaat in april bloeien met 'n wit-roze bloempje.

De Hondsdraf zie je overal ronddraven en tussen kruipen, een echte bodembedekker die in het voorjaar veel hommels gaat trekken. Als in de ochtend de dauw nog overal druppeltjes heeft neergelegd, zie je de grijzige, beparelde bladeren van de **Stinkende Gouwe**. Ze leveren in het voorjaar de mierenbroodjes en ze zijn te mooi om uit te trekken, dus het "wratten kruid"

mag nog even blijven.

Ook de insectenflat maakt zich klaar voor het voorjaar. De eitjes zijn uitgekomen en de larfjes van de solitaire bijtjes zullen hun kussentje van stuifmeel nu opgegeten hebben en zijn zich aan 't verpoppen. Van die drukte merken wij niks, want hun huisje is goed verzegeld. En toch, als ik naar het kunstwerk van Trudy Bayens in de insectenflat sta te kijken, meen ik dat ik ze hoor, die larfjes. Knabbelend op het stuifmeel van afgelopen zomer, ongeduldig wachtend op de lente.

Fijne feestdagen gewenst door alle tuiniers van de Vlindertuin,

*Tekst: Nellie Das
Foto's: Sjaan Smits*

Contactgegevens IVN-werkgroepen Valkenswaard

Werkgroepen	Contactpersoon	Telefoon	E-mailadres
Bomenwerkgroep	Martijn Aarts	06 21466671	martijnaarts@onsmail.nl
Documentatiecentrum	Ria Rutten	2015723	h.rutten21@chello.nl
Natuurwerkgroep Valkenswaard	Hanita en Wim van Amelsvoort	2042979	amelsvoort36@hotmail.com
Natuurwerkgroep Malpie	Ad Baken	2015181	h.baken@chello.nl
Jeugd-IVN	Ad Baken	2015181	h.baken@chello.nl
Leskisten	Lies van Gompel	2068470	liesvangompel@onsbrabantnet.nl
Publiciteit	Emile Weijters	2075670	e1000acmw@gmail.com
Redactiewerkgroep	Mieke van Baalen	2217748	miekevanbaalen@gmail.com
Schoolgidsengroep V'waard	Lies van Gompel	2068470	liesvangompel@onsbrabantnet.nl
Schoolproject	Fanny van Zon	2212983	fanny@vanzon.nu
Schoolproject uitleen	Wil Koopman	2017955	wiljkoopman@onsmail.nl
Tuinwerkgroep	Irene Martens	2018712	ireen@onsmail.nl
Vogelwerkgroep	Gerrit Klitsie	2046951	gklitsie1947@kpnmail.nl
Wandelingen (incl. Waalre)	Emile Weijters	2075670	e1000acmw@gmail.com

Contactgegevens IVN-werkgroepen Waalre

Werkgroepen	Contactpersoon	Telefoon	E-mailadres
Scholenwerk Aalst	Chantal v. d. Strigt	2217250	oudenstrigt@hetnet.nl
Natuurwerkgroep Waalre	Ben Putman	06 51346934	ivn.n.w.gr.waalre@gmail.com
Milieuwerkgroep Waalre	Ton Remmen	2218080	ton.remmen@planet.nl
Vlindertuin Waalre	Bernard Fransen	2216011	fransenb@xs4all.nl
Wandelingen Wolders Ven	Annelies Wagter	2216700	awpwagter@gmail.com
Wandelroutes	Cor de Jong	2115479	cfjdejong@versatel.nl
Regionale cursuswerkgroep:	Cor de Jong.	2115479	cfjdejong@versatel.nl

Contactgegevens IVN-werkgroepen Riethoven

Werkgroepen	Contactpersoon	Telefoon	E-mailadres
Scholenwerkgroep	Nellie Das	2016075	nelliedas@gmail.com
Scholen wandelingen	Nellie Das	2016075	nelliedas@gmail.com
IVN-wandelpaden	Jan Das	2016075	jandas61@hotmail.com
Vlindertuin Riethoven	Jan Das	2016075	jandas61@hotmail.com

Redactieleden Valkenswaard - Aalst/Waalre

Mieke van Baalen
Nelly van der Burgt
Arthur Jeurissen
Wouter Kiela
Irene Martens
Annelies Theeuwes
Frans Vierstraete

LET OP

Tekst digitaal aanleveren als **los bestand** op ons mailadres:
natuurwijzer@gmail.com

Wilt U de illustraties als een **los bestand** aanleveren,
dit is belangrijk om een goede kwaliteit afdruk te krijgen

De inleverdatum voor het **lentennummer** is
vrijdag, 26 februari 2021

De inleverdatum voor de jaarverslagen
vrijdag, 12 februari 2021

HET BLAD

de Ginkgo bioba waarvan hierboven een blaadje, blijkt de enig overgebleven boomsoort van de 200 miljoen jaar oude familie van de Ginkgoaceae, die lang alleen nog in de wouden van Noord-China wist stand te houden. Toch was hij al vroeg in heel China bekend om zijn prachtige blad in het najaar, een bron van inspiratie voor vele Chinese en later Japanse kunstenaars, getuige de vele prachtige aquarellen en haiku's. (zie de voorkant van deze kaart).

Toen hij rond de 11^e eeuw ook in Japan werd aangeplant, raakte hij ook daar al snel bekend om zijn vele goede eigenschappen - of die hem werden toegedicht - en werd er naast elke tempel een Ginkgo geplant.

Zijn huidige, bijzondere status verdienende de Ginkgo toen hij, na de allesverwoestende atoombom op Hiroshima, na een maand als eerste weer zijn frisse groene blad liet zien. Sindsdien werd hij gezien als een teken van hoop op een betere nieuwe tijd. Als dank daarvoor besloot men hem te vereeren als een 'goddelijke' boom.

Na alles hierboven gelezen te hebben, dacht ik 'dit blaadje is een vingervijzing van boven!'

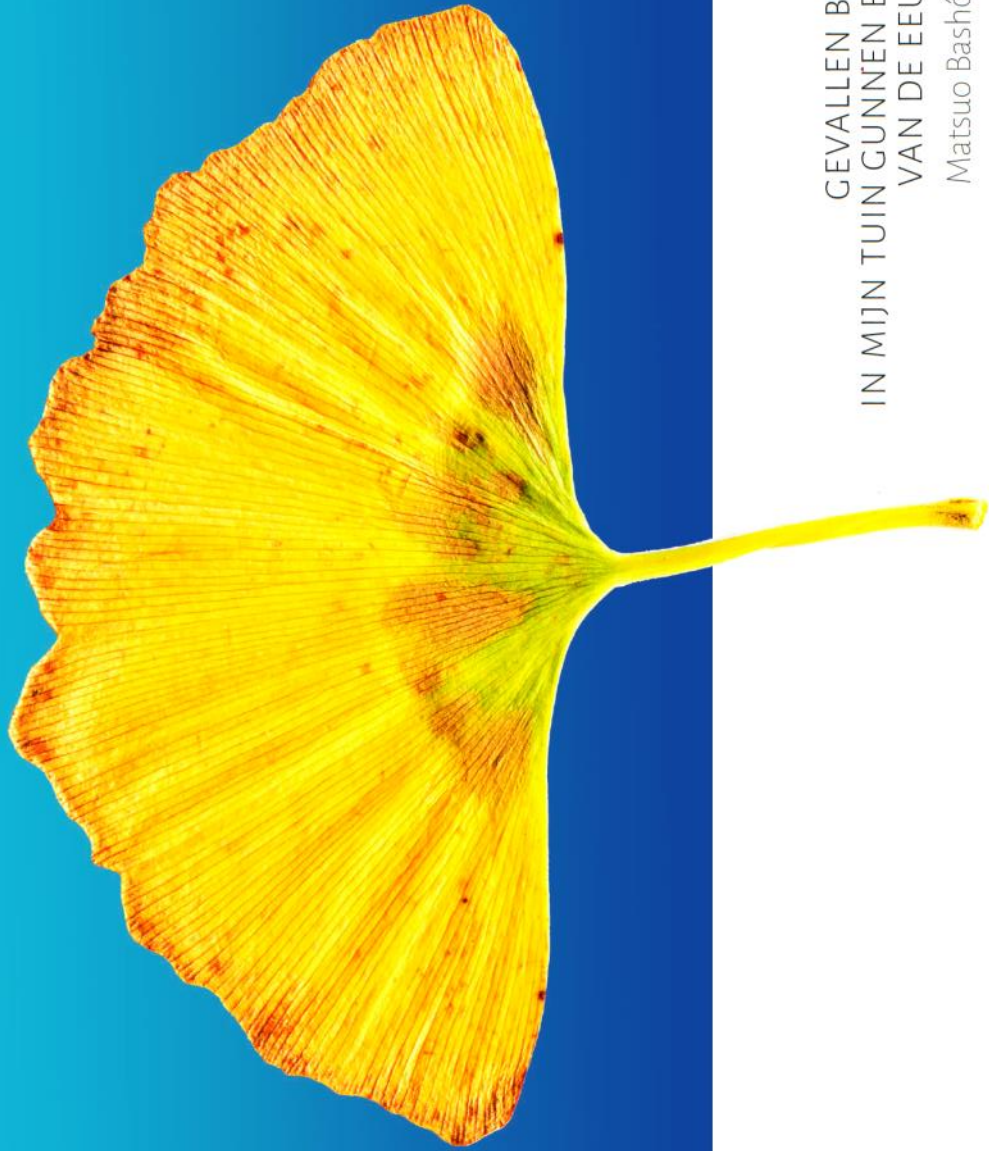
Laten we het oude achter ons laten
en gaan voor een fris nieuw jaar
en een betere nieuwe tijd!

Fijne
Feestdagen
en een
heel
gelukkig
2021

namens het bestuur van het IVN
Valkenswaard-Waalre

かやかし
たしきふき
かやかし

GINKGO BILOBA
Japanse notenboom
Tempelboom
Eendenpootboom

GEVALLEN BLAAD'REN
IN MIJN TUIN GUNNEN EEN GLIMP
VAN DE EEUWIGHEID
Matsuo Bashō (1644-1694)

Ontwerp: Dommelsch Designteam